

DATUM
2020-11-13
ERT DATUM
2020-08-31

DIARIENR
2020/162-4
ER BETECKNING
UD2020/11744/HI

Regeringskansliet
Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Enhetlig och effektiv marknadskontroll (SOU 2020:49)

Statskontoret redovisar i detta remissvar sina synpunkter på betänkandet från 2019 års marknadskontrollutredning.

Statskontoret avstår från att lämna synpunkter på de författningsförslag som utredningen lämnar och som behandlar hur svensk lagstiftning ska komplettera den nya EU-förordningen om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter, bland annat genom en ny, sektorsövergripande lag (kapitel 1). Statskontoret saknar kompetens för att göra en bedömning av dessa författningsförslag. Av samma skäl avstår Statskontoret även från att lämna synpunkter på förslagen som rör myndigheternas befogenheter inom området (kapitel 9) och vilka sanktionsbestämmelser som behöver införas (kapitel 10).

Statskontoret fokuserar därmed på att lämna ställningstaganden och kommentarer på de förslag som rör organisation och samordning av marknadskontrollen (avsnitt 8.1–8.4), samt kommunernas uppgifter att kontrollera produkter (kapitel 11). På förslagen som rör hur sekretess och tystnadsplikt inom marknadskontrollverksamheten ska regleras (avsnitt 8.5) avstår vi dock från att lämna synpunkter.

Statskontoret *tillstyrker* förslagen om att

- minska antalet statliga marknadskontrollmyndigheter,
- Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) ska utgöra Sveriges centrala samordningskontor,
- kommunerna inte ska vara marknadskontrollmyndigheter, men att de ska utföra uppgifter som innebär marknadskontroll i samband med ordinarie tillsyn,
- kommunerna ska vara skyldiga att rapportera resultatet av de kontroller som utförs till ansvarig marknadskontrollmyndighet,
- kommunerna endast ska ta ut avgifter i de fall då den kontrollerade produkten inte överensstämmer med krav, och att

- Tullverket fortsättningsvis ska ansvara för kontroll av produkter som förs in på unionsmarknaden.

Statskontoret *kommenterar men tar inte ställning* till förslagen som innebär att

- särskilda medel ska avsättas för de delar av Swedacs verksamhet som rör marknadskontroll, och att
- ansvarsfördelningen mellan marknadskontrollmyndigheterna utgår utifrån respektive unionsakt.

Statskontorets bedömning av enskilda förslag

I det följande kommenterar och utvecklar Statskontoret några av de ställningstaganden som vi har redovisat ovan.

Minska antalet statliga marknadskontrollmyndigheter

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret instämmer i utredningens bedömning att färre statliga kontrollmyndigheter skulle förenkla och effektivisera samordningen mellan myndigheterna. Vi delar också utredningens bedömning att det finns en risk att marknadskontroll nedprioriteras eller inte får tillräckligt med resurser på myndigheter där marknadskontrollen är en väldigt begränsad del. Statskontoret har i vissa myndighetsanalyser sett att tillsynsuppdrag som utgör en mindre del av verksamheten nedprioriteras, till exempel när den mindre uppgiften faller vid sidan av myndighetens kärnuppdrag eller om myndigheten inte är en renodlad tillsynsmyndighet.¹

Statskontoret instämmer samtidigt i bedömningen att marknadskontroll kräver en viss specialisering och produktkunskap. Det finns därför skäl till att behålla den decentralisering av marknadskontrollansvar som är utspridd på flera myndigheter. Detta för att ökad centralisering inte ska ske på bekostnad av specialisering och nödvändig expertis inom området.

Ansvarsfördelning mellan myndigheterna utifrån respektive unionsakt

Statskontoret kommenterar men tar inte ställning till förslaget

Statskontoret instämmer principiellt i utredningens bedömning att det bör vara tydligt hur ansvaret för marknadskontroll fördelas mellan myndigheterna. Statskontoret har däremot svårt att bedöma exakt hur detta, samt samordning mellan myndigheterna, ska regleras på ett lämpligt sätt och avstår därför från att ta ställning till utredningens förslag.

¹ Se Statskontoret 2020:14, *Myndighetsanalys av Datainspektionen*. Se även Statskontoret (2020), *På väg mot en bättre tillsyn? Om den statliga tillsynens utveckling*.

Vår erfarenhet är att frivillig samordning och samverkan i första hand uppstår då samarbetet hjälper myndigheterna att effektivt lösa sina uppgifter.² I andra fall kan regeringen behöva reglera samarbetet på olika sätt. Vi har dock svårt att ta ställning till vad som är lämpligt inom de många områden som omfattas av marknads-kontroll.

Swedac ska utgöra Sveriges centrala samordningskontor

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret delar utredningens bedömning att Swedac är den myndighet som är bäst lämpad för placering av det centrala samordningskontoret för marknads-kontroll. Swedac utför redan idag uppgifter som till stor del motsvarar de uppgifter som ska utföras av samordningskontoret, till exempel genom Marknadskontrollrådet.

Vi vill samtidigt betona att det är viktigt att Swedac tydliggör vilket ansvar och vilka uppgifter som samordningskontoret respektive Marknadskontrollrådet har för att undvika otydliga ansvarsgränser eller dubbelarbete.

Särskilda medel till samordningskontoret

Statskontoret kommenterar men tar inte ställning till förslaget

Statskontoret kan däremot inte ta ställning till utredningens förslag om att särskilda medel bör avsättas för de delar av Swedacs verksamhet som rör samordning av marknads-kontroll. Detta eftersom utredningen inte tydligt föreslår hur mycket medel som ska avsättas eller hur dessa medel ska finansieras.³

Vi anser även att det är svårt att bedöma behovet av *särskilt* avsatta medel till denna del av Swedacs verksamhet. Utredningen bedömer att ansvaret för det nya samordningskontoret kommer att innebära en ökad arbetsbörda för myndigheten, och att det finns en risk att verksamheten nedprioriteras om det inte finns särskilt tillsatta medel för detta. Vi saknar dock en diskussion om nackdelarna med just särskilt avsatta medel till verksamheten. Utredningen lyfter fram att samordnings-kontorets verksamhet i stor utsträckning motsvarar Swedacs nuvarande uppgifter. Med tanke på dessa överlappningar kan en potentiell nackdel vara att det blir svårt att dra en tydlig gräns mellan dessa verksamheter och därmed hur dessa ska finansieras. Statskontoret har tidigare sett exempel på att öronmärkta medel kan minska myndigheternas handlingsutrymme och myndigheternas planering och

² Statskontoret (2017), *Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel*.

³ Utredningen skriver dock att Swedac i sitt budgetunderlag för åren 2021–2023 redovisar att uppdraget som centralt samordningskontor beräknas innebära ökade kostnader med ungefär 1 500 000 kronor per år.

prioritering. Det minskar därmed myndighetens möjlighet att utforma verksamheten efter den professionella kompetensen.⁴

Kommuner ska inte vara marknadskontrollmyndigheter men utföra uppgifter som innebär marknadskontroll

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret bedömer att den nya EU-förordningen innebär ett större ansvar och en större arbetsbörda som det är rimligt att myndigheterna samordnar, snarare än landets 290 kommuner. Kommunerna har även varierande förutsättningar för att fullfölja detta ansvar. Statskontoret instämmer samtidigt i utredningens bedömning att det fortfarande är mest effektivt att kontroller av vissa produkter sker på lokal nivå, och att den praktiska kontrollen därför bör ligga kvar hos kommunerna.

Kommunerna ska vara skyldiga att rapportera resultat av kontroller till ansvariga myndigheter

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret instämmer i utredningens bedömning att myndigheterna behöver uppgifter från kommunerna för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt EU:s marknadskontrollförordning.

Vi saknar dock en mer utförlig konsekvensanalys av vad uppgiftsskyldigheten innebär för kommunerna. Vi har tidigare observerat att den administrativa bördan för kommuner är stor inom vissa områden när det gäller uppföljning och inrapportering av uppgifter till staten. Det gäller även de många krav på återrapportering som sker till EU genom kommunerna.⁵

Utredningen anger att den nya uppgiften kommer innebära viss kostnadsökning för kommunerna. Vi vill understryka att det är viktigt att kommunernas uppgiftslämning inom området i praktiken inte riskerar att bli mer omfattande än nödvändigt. Det är till exempel centralt att ta hänsyn till detta i den reglering av kommunernas uppgiftsskyldighet som utredningen föreslår, där vissa myndigheter föreslås få bemyndigande att ta fram föreskrifter. Statskontoret har tidigare sett att det finns en risk att statliga myndigheter ”överreglerar” sina föreskrifter som bygger på EU-reglering.⁶ Vi har också pekat på exempel där Sverige skulle kunna sänka

⁴ Statskontoret 2016:26, *Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen*, s. 82.

⁵ Se Statskontoret 2016:24, *Statens styrning av kommunerna*.

⁶ *Ibid.*, s. 38.

ambitionsnivån i rapporteringen till EU och samtidigt befinna sig på en nivå som medlemsstaterna har fastställt som godkänd.⁷

Avgifter endast för fall av bristande överensstämmelse

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret bedömer att utredningens förslag är i linje med EU-förordningen som anger att marknadskontroll främst ska finansieras genom offentliga medel och inte av avgifter, förutom vid fall av bristande överensstämmelse.

Statskontoret delar även utredningens bedömning att det bör säkerställas att kommunerna, genom statliga bidrag, får kostnadstäckning för de kontroller där produkten visar sig överensstämma med gällande krav. Det finns annars en risk att kontroller inte kommer att ske i samma utsträckning. Vi anser, liksom utredningen, att det finns en del oklarheter när det gäller finansieringen av den del av kommunernas tillsyn som utgör marknadskontroll och att det är en fråga som ytterligare behöver ses över. Detta särskilt eftersom utredningen inte har haft möjlighet att ta fram en närmare beräkning av kommunernas behov av statlig finansiering, och heller inte har lämnat konkreta förslag på hur denna finansiering ska utformas.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Matilda Ardenfors och utredare Gabriella Jansson, föredragande, var närvarande vid den slutgiltiga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Gabriella Jansson

⁷ Statskontoret 2016:19, *Mer tid till kärnverksamheten*, s. 82–83.